

Dobro wspólne

Tomasz A. Winiarczyk

dobro wspólne

- wartość zbiorowa osiągnięta przez wspólnoty ludzkie w związku z rozwijaniem naturalnych możliwości ich członków, zaspokajaniem ich indywidualnych interesów lub respektowaniem posiadanych przez nich uprawnień jednostkowych przy jednoczesnej dbałości o zbliżanie całej wspólnoty ku właściwym jej celom

dobro wspólne

- dbanie o interes ogółu
- polega na tym, aby doprowadzić do osiągnięcia pozytywnych rezultatów przez wszystkich, a nie tylko przez jakąś wybraną jednostkę
- wyklucza podejmowanie działań prowadzących do uzyskania czegoś czyimś kosztem

https://mfiles.pl/pl/index.php/Dobro_wsp%C3%B3lne

konceptcje dobra wspólnego

- Platon**: najważniejszą wartością służącą dbaniu o dobro wspólne w polityce jest sprawiedliwość
- Arystoteles**: celem państwa wspólnoty jest dbanie o dobre i szczęśliwe życie obywateli
- Cyцерon**: działania władców mogą być tylko o tyle przydatne, o ile przynoszą korzyść państwu i jego obywatelom
- św. Tomasz z Akwinu**: dobro wspólne jako dobro całego wszechświata i jego ład, dzięki któremu każdy człowiek i cała ludzkość partycypuje w Bogu, który jest dobrem najwyższym oraz dobro wspólne jako dobro społeczności ludzkich, a jego zapewnienie i pomoc w osiągnięciu zbawienia poprzez stworzenie sprzyjających warunków zewnętrznych jest zdaniem państwa

koncepcje dobra wspólnego

- ❑ **T. Hobbes:** człowiek jest istotą egoistyczną targaną namiętnościami oraz instynktem samozachowawczym, skłonny do stosowania przemocy wobec innych osób, wybierającą dobro osobiste w miejsce dobra wspólnego

- ❑ **J. Locke:** okres poprzedzający powstanie państwa jako stan „powszechnej pomyślności i szczęścia”, ale ludzie żyli jednak w poczuciu niepewności, gdyż każdy mógł samodzielnie dochodzić sprawiedliwości w razie naruszenia swoich praw, więc zawarli umowę społeczną w celu uniknięcia związanej z tym eskalacji przemocy
  - teoria umowy społecznej, bez względu na historyczną autentyczność jej zaistnienia i przyjętą koncepcję natury ludzkiej, stawia sobie za cel ochronę dobra każdej osoby poprzez zapewnienie dobra całej wspólnoty

- ❑ **J.J. Rousseau:** interes jednostkowy nie łączy się bynajmniej z dobrem ogółu; wyłączają się one nawzajem w naturalnym stanie rzeczy, a prawa społeczne są jarzmem, które każdy chciałby narzucić innym, oszczędzając go sobie samemu

dobro wspólne – Konstytucja RP 1997

- ❑ Art. 1. Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

o dobru wspólnym

- Polska jako wspólne dobro ma obowiązek troszczyć się zarówno o prawa większości, jak i o zabezpieczenie praw mniejszości, również wchodzących w skład Rzeczypospolitej. – prof. Wiesław Skrzydło
- „wszyscy obywatele (...) są w stopniu odpowiednim do swoich możliwości zobowiązani do poświęcania pewnych interesów własnych dla dobra wspólnego” – Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 30 stycznia 2001 r.

obowiązki wobec wspólnoty w świetle Konstytucji RP 1997

- obowiązek wierności Rzeczypospolitej oraz troskę o dobro wspólne (art. 82)
- obowiązek przestrzegania prawa RP (art. 83)
- obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych (art. 84)
- obowiązek obrony ojczyzny (art. 85)
- obowiązek dbałości o stan środowiska (art. 86)

obowiązki w małżeństwie

art. 23 i 27 KRiO

- Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. (art. 23 KRiO)
- Oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. (art. 27 KRiO)

obowiązki rodziców

art. 95 KRiO

- Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.
- Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.
- Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.

obowiązki dzieci wobec rodziców art. 91 i 95 KRiO

- ❑ Dziecko, które ma dochody z własnej pracy, powinno przyczyniać się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, jeżeli mieszka u rodziców.
Dziecko, które pozostaje na utrzymaniu rodziców i mieszka u nich, jest obowiązane pomagać im we wspólnym gospodarstwie. (art. 91 KRiO)
- ❑ Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra. (art. 95 KRiO)

sprawiedliwość

- ❑ właściwość czyjegoś postępowania, która polega na tym, że wszystkie osoby należące do tej samej kategorii są traktowane i oceniane w jednakowy sposób
(za encyklopedią WIEM)

osoba pragnąca działać sprawiedliwie przykłada do siebie i innych ludzi zawsze tę samą miarę moralną i stara się w relacjach z nimi postępować zawsze zgodnie z wyznawanymi przez siebie zasadami moralnymi

sprawiedliwość

- przykładanie do siebie i innych ludzi zawsze tej samej miary moralnej i staranie się postępować zawsze zgodnie z wyznawanymi przez siebie zasadami etycznymi (potocznie)
- stała i niezmienna wola przyznania każdemu należnego mu prawa (Ulpian)
- cnota moralna, która polega na stałej i trwałej woli oddawania Bogu i bliźniemu tego, co im się należy (religijnie - chrześcijaństwo)
- przyznanie człowiekowi tego, co z tytułu jego wkładu pracy lub zasług słusznie mu się należy lub w ujęciu prawnym przyznanie każdej jednostce należnych jej praw wynikających z zasad demokracji (społecznie)

13

rodzaje sprawiedliwości

wyrównawcza (komutatywna)

- oznacza wyrównanie wszelkich zachwiań: wina musi być ukarana, a zasługa nagrodzona
- wymaga na przykład, by za towar zapłacić cenę nie niższą niż koszty jego wytworzenia
- dotyczy raczej relacji między jednostkami

rozdzielcza (dystrybutywna)

- oznacza przyznawanie dóbr i świadczeń według jakiejś zasady
- zakłada kompensowanie braków tym, którzy są pod jakimś względem słabsi lub upośledzeni
- dotyczy raczej relacji wewnątrzspółnotowej

Sprawiedliwość		
Materialna (substancjalna)		Proceduralna (formalna)
wyrównawcza (komutatywna)	rozdzielcza (dystrybucyjna)	
<ul style="list-style-type: none"> - zapłata za otrzymaną korzyść; - odpłata za wyrządzone zło; zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę (np. czynem przestępczym); - odszkodowanie za wyrządzoną szkodę (np. czynem niedozwolonym). 	<ul style="list-style-type: none"> - dotyczy sprawliwego podziału dóbr bądź rozkładu ciężarów pomiędzy członków danej społeczności; Przykładowe formuły: <ul style="list-style-type: none"> - „każdemu według jego potrzeb” - „od każdego według jego możliwości” - „każdemu według jego pochodzenia” - „każdemu według jego wykształcenia” - „każdemu po równo” - „od każdego według jego zdolności”. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozstrzygnięcie sporu na podstawie sprawliwej procedury musi zostać uznane za sprawliwe; Wymogi sprawliwej procedury to m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ♦ w procesach sądowego stosowania prawa: <ul style="list-style-type: none"> - niezależność sądu, - niezawisłość sędziego, - jawność postępowania, - kontrydktoryjność, - prawo oskarżonego do obrony, - równość stron przed sądem, - zasada prawdy materialnej, - instancyjność, - obiektywność orzekania; ♦ w procesach podejmowania decyzji normotwórczych: <ul style="list-style-type: none"> - udział zainteresowanych podmiotów, - demokratyczny tryb podjęcia decyzji.

Opracowanie: P. Pęcak

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/sprawliwosc-spoleczna;3978499.html>

sprawliwość społeczna

- ❑ może być pojmowana jako cecha ustroju politycznego i porządku prawnego, charakteryzująca się zobiektywizowanymi i jednakowymi dla wszystkich obywateli i grup społecznych kryteriami oceny praw i obowiązków, zasług i win, wymaganiem bezstronności w funkcjonowaniu organów państwowych, administracyjnych, rządowych, prokuratorskich i służb porządkowych
- ❑ może być rozumiana jako cecha stosunków społecznych i wówczas oznacza sposób traktowania określonych grup oraz jednostek ze względu na ich przynależność do takich czy innych klas, warstw, narodów, wspólnot religijnych, ras, płci itp.

konceptcje sprawiedliwości społecznej

Konceptcje sprawiedliwości społecznej według Chaima Perelmana

Konceptcja	Wyjaśnienie koncepcji
Każdemu to samo	Wszyscy powinni być traktowani jednakowo.
Każdemu według tego, co przyznaje mu prawo	Każdy otrzymuje to, co wynika z norm obowiązujących w danym systemie. Normami, a nie własnymi ocenami, należy się kierować przy podejmowaniu decyzji.
Każdemu według potrzeb	Wszyscy powinni mieć zaspokojone podstawowe minimalne potrzeby życiowe (tzw. minimum socjalne).
Każdemu według jego zasług	Wszyscy powinni być wynagradzani adekwatnie do zasług, które mają charakter subiektywny i nie da się ich określić żadnymi konkretnymi kryteriami.
Każdemu według pozycji (urodzenia)	Wszyscy powinni otrzymać tyle, ile wynika z ich pozycji w hierarchii społecznej.
Każdemu według jego dzieł	Wszyscy powinni być nagradzani według rzeczywistych wyników swojej pracy.

sprawiedliwość społeczna według Konstytucji RP 1997

- ☐ Art. 2. Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady *sprawiedliwości społecznej*.

wartości sprzyjające realizacji dobra wspólnego

- tolerancja
- roztropność
- kompromis czy współpraca
- pokój społeczny
- równość

pozytywne nastawienie do innych

afirmacja – zgoda na coś,
uznanie czegoś za dobre

TOLERANCJA

- poszanowanie
czyichś poglądów,
wierzeń, postaw,
zwyczajów innych
niż nasze

można coś tolerować, choć nie akceptować

AKCEPTACJA

- uznanie czegoś
za dobre,
aprobata, uznanie
cech i
postępowania
innych za zgodne
z oczekiwaniami

roztropność

- cnota moralna, która wyraża się umiejętnością dobierania właściwych środków prowadzących do celu; stanowi zasadę doskonalenia postępowania człowieka; roztropność wymaga korzystanie z rozumu oraz zasięgnięcia rady u innych

kompromis i współpraca

- kompromis to metoda rozwiązania konfliktu, oznaczająca wspólne stanowisko, możliwe do przyjęcia dla stron negocjujących; nie jest optymalnym rozwiązaniem konfliktu, ponieważ oznacza konieczność rezygnacji z części interesów każdej ze stron; idealny sposób radzenia sobie z konfliktem stanowi współpraca

style kierowania konfliktem

- rywalizacja (współzawodnictwo, dominacja)
  - wygrany-przegrany
- dostosowanie się (ustępliwość, uleganie)
  - wygrany-przegrany
- kompromis (ugoda)
  - zażegnanie choć nie zakończenie konfliktu (częściowe wygrany-wygrany)
- unikanie (bierność)
  - przegrany–przegrany
- integracja (współpraca, rozwiązywanie problemów)
  - wygrany-wygrany

23

	Troska o własny efekt mała → duża		
Troska o efekt innych mała → duża	USTĘPLIWOŚĆ		WSPÓLPRACA
		UGODA	
	BIERNOŚĆ		RYWALIZACJA

24

porządek/ład/pokój społeczny

- stan funkcjonowania i przebiegu zachowań jednostek zapewniający istnienie, trwanie i rozwój zbiorowości jako całości

ład społeczny (dokładniej)

- forma organizacji życia społecznego, zapewniająca koordynację wszelkich działań, zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych
  - **monocentryczny ład społeczny** zakłada, że wszelkie działania wyznaczane są przez jedno centrum decyzyjne,
  - **(policentryczny) pluralistyczny ład społeczny** dopuszcza wielość ośrodków decyzji, a działania zależne są od indywidualnych wyborów członków danej zbiorowości

elementy ładu społecznego

- akceptowana hierarchia wartości
- poprawne więzi społeczne
- umiejętność osiągnięcia konsensusu
- współpraca, podział zadań
- organizacja aktywności społecznej (głównie samorządności lokalnej)
- racjonalizacja gospodarowania posiadanymi zasobami (energia, surowce, ochrona środowiska)

27

równość

- stan rzeczy, w którym wszyscy ludzie w danym społeczeństwie mają taki sam status pod możliwie wszystkimi względami, w tym pod względem praw obywatelskich, wolności słowa, praw własności i równego dostępu do niektórych dóbr społecznych i usług socjalnych

28

równość

Wyróżniamy m.in.:

- ❑ równość pozioma – jednakowe szanse dla jednakowych ludzi
- ❑ równość pionowa – odmienne traktowanie różnych ludzi tak, aby zniwelować różnice spowodowane różnicami w wykształceniu, miejscu pochodzenia itp.
- ❑ równouprawnienie polityczne – wszyscy są równi wobec prawa.

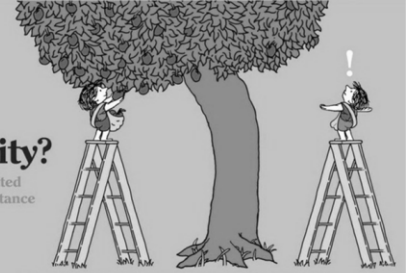
Inequality

Unequal access to opportunities

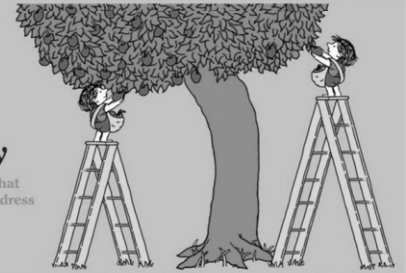
Equality?

Evenly distributed tools and assistance

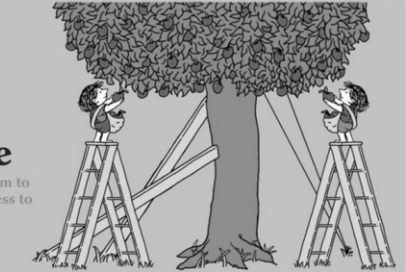
Equity

Custom tools that identify and address inequality

Justice

Fixing the system to offer equal access to both tools and opportunities

ideologie dot. równości szans

- ❑ **liberalizm** - prawa rynku, gospodarka rynkowa, nastawienie na zysk i osiągnięcia w długim okresie mają doprowadzać do równości szans; interwencjonistyczne metody na rzecz zwiększenia równości szans i środki ochrony słabszych postrzegane są w liberalizmie jako szkodliwe i zagrażające procesom rynkowym
- ❑ **konserwatyzm** - dąży się do zachowania istniejącego porządku; zmiany w kierunku zwiększenia społecznej równości szans są raczej odrzucane, podobnie zresztą jak duże nierówności społeczne, które stoją w sprzeczności z chrześcijańskim obrazem człowieka; państwo powinno zapewniać obywatelom życie co najmniej na poziomie minimum egzystencji
- ❑ **państwo opiekuńcze** - dąży się do wzmacniania równości szans przy użyciu środków państwowych wszędzie tam, gdzie zawadzą mechanizmy rynkowe; celem jest osiągnięcie sprawiedliwości społecznej.
- ❑ **socjalizm** - dąży się do wyeliminowania nierówności szans, by w efekcie uzyskać jak największą równość społeczną
- ❑ **zielona polityka** - uznaje się równość szans jako element realizacji zrównoważonego rozwoju (równoważenia postulatów polityk społecznej, ekologicznej i gospodarczej oraz realizację podstawowych praw człowieka)

dobro jednostki

- dbanie o własny interes
- możliwe jest jego realizowanie całkowicie egoistycznie ale także z korzyścią dla dobra wspólnego a przynajmniej z poszanowaniem tegoż dobra wspólnego

postawy skupione na sobie

- egocentryzm** – stawianie siebie w centrum świata
- egotyzm** – tendencja do nadmiernego zainteresowania własną osobą (bliska narcyzmowi)
- egoizm** – przedkładanie interesów własnych ponad potrzeby innych ludzi

postawy dostrzegania innych

- **altruizm** – kierowanie się w swym postępowaniu dobrem innych, gotowość do poświęceń
- **bezinteresowność** – taka cecha działania podmiotu, przy której celem działania nie jest korzyść podmiotu, ale dobro innej osoby

Adam Smith – *Teoria uczuć moralnych* 1795 (cz. III rozdz. III)

- Gdy szczęście albo niedola innych ludzi zależy pod jakimkolwiek względem od naszego postępowania, nie ośmielamy się, jak może sugerować nam samolubstwo, przedkładać interesu jednostkowego nad interes wielu. Głos wewnętrzny natychmiast mówi nam, że zbyt mało cenimy siebie, a zbyt mało innych i że tak postępując stajemy się właściwym przedmiotem pogardy i oburzenia naszych braci. (...) Jednostka nigdy nie powinna tak przedkładać siebie nawet nad inną jednostkę, by ze względu na własną korzyść skrzywdzić czy zaszkodzić temu drugiemu, choć korzyść jego byłaby znacznie większa niż krzywda czy szkoda tego drugiego.

poglądy dotyczące jednostki w świecie

indywidualizm

- ❑ istotne znaczenie przyznaje się tylko jednostkom; wiąże się z przekonaniem o szczególnej roli jednostki ze szczególną misją, która stoi ponad tłumem

kolektywizm

- ❑ polega na ścisłej identyfikacji z grupą, wspólnotą czy zbiorowością ludzi; stawia dobro grupy wyżej od dobra jednostki

indywidualizm a kolektywizm

- ❑ cele jednostki przeważają nad celami wspólnoty,
- ❑ jednostki powinny mieć własne zdanie, tak samo jak prawo do życia prywatnego,
- ❑ rola państwa w gospodarce jest ograniczona,
- ❑ celem edukacji jest nauczanie zdobywania wiedzy, która potem może zapewnić wyższy status,
- ❑ od relacji między ludzkich ważniejsze jest osiągnięcie celu
- ❑ cele wspólnoty są ważniejsze od celów jednostki,
- ❑ życie prywatne oddalone na dalszy plan ze względu na grupę, a opinia jednostek jest silnie powiązana z opinią wspólnoty,
- ❑ w gospodarce dominującą rolę ma państwo,
- ❑ edukacja jest nastawiona na rolę odtwórczą, a dyplomy oraz tytuły zapewniają wyższy status w społeczeństwie,
- ❑ relacje między ludzkie są ważniejsze od celu - unikanie konfliktów

społeczeństwa 120 (absolutny indywidualizm)

1 (absolutny kolektywizm)

indywidualistyczne

- Stany Zjednoczone Ameryki (91)
- Australia (90)
- Wielka Brytania (89)
- Holandia (80)
- Niemcy (67)
- Finlandia (63)
- Polska (60)
- Hiszpania (51)

kolektywistyczne

- Gwatemala (6)
- Tajwan (17)
- Korea południowa (18)
- Ukraina (25)
- kraje arabskie (26)
- Białoruś (25)
- Rosja (39)
- Wietnam (40)
- Japonia (46)

kolektywizm – indywidualizm

Tablica 3.3

Podstawowe różnice między społeczeństwami kolektywistycznymi i indywidualistycznymi

I. Normy ogólne, rodzina, szkoła i miejsce pracy

Kolektywizm	Indywidualizm
Ludzie są częścią wielopokoleniowych rodzin lub innych grup wewnętrznych, które dają im ochronę i poczucie bezpieczeństwa w zamian za lojalność	Każdy żyje, aby zajmować się samym sobą i swoją najbliższą rodziną
Źródłem identyfikacji jest przynależność do sieci powiązań społecznych	Źródłem identyfikacji jest jednostka
Dzieci są uczone rozumować w kategoriach „my”	Dzieci są uczone rozumować w kategoriach „ja”
Należy unikać konfliktów i dążyć do zachowania harmonii	Uczciwa osoba szczerze i otwarcie wyraża swoje opinie
Komunikacja o wysokim kontekście	Komunikacja o niskim kontekście
Następstwem wykroczeń jest wstyd i utrata twarzy zarówno jednostki, jak i grupy, do której ona należy	Następstwem wykroczeń jest poczucie winy i utrata poczucia własnej godności
Celem edukacji jest nauczenie, jak wykonywać różne czynności	Celem edukacji jest nauczenie, jak zdobywać wiedzę
Dyplomy zapewniają dostęp do grup o wyższym statusie	Dyplomy podnoszą status materialny i poczucie własnej wartości
Relacje między pracodawcą i pracownikiem są postrzegane w kategoriach moralnych i przypominają więzy rodzinne	Relacje między pracodawcą i pracownikiem są kontraktem przynoszącym obojętne korzyści
Decyzje dotyczące zatrudnienia i awansu zależą od przynależności grupowej pracowników	Decyzje dotyczące zatrudnienia i awansu wynikają z obowiązujących przepisów i zależą od umiejętności i osiągnięć pracowników
Zarządzanie jest zarządzaniem grup	Zarządzanie jest zarządzaniem jednostek
Relacje międzyludzkie są ważniejsze od osiągnięcia celu	Osiągnięcie celu jest ważniejsze od relacji międzyludzkich

Tablica 3.4

Podstawowe różnice między społeczeństwami indywidualistycznymi i kolektywistycznymi

II. Polityka i idee

Kolektywizm	Indywidualizm
Interes grupy jest ważniejszy od interesu jednostki	Interes jednostki jest ważniejszy od interesu grupy
Życie prywatne jest zdominowane przez grupę	Każdy ma prawo do życia prywatnego
Opinie jednostki zależą od grupy, do której ona należy	Każdy powinien mieć swoje własne zdanie
Prawa i zasady różnią się w zależności od grupy	Prawa i zasady są takie same dla wszystkich
Niski produkt narodowy brutto na jednego mieszkańca	Wysoki produkt narodowy brutto na jednego mieszkańca
Dominująca rola państwa w gospodarce	Ograniczona rola państwa w gospodarce
Gospodarka oparta na interesach zbiorowych	Gospodarka oparta na interesach jednostki
Sila polityczna jest wyrażana przez grupy interesu	Sila polityczna jest wyrażana głosami elektoratu
Prasa kontrolowana przez państwo	Wolność prasy
Importowane teorie ekonomiczne nie sprawdzają się, gdyż nie biorą pod uwagę zbiorowych i partykularnych interesów	Rodzime teorie ekonomiczne są oparte na dążeniu do realizacji interesów jednostki
Ideologie równości przeważają nad ideologiami wolności osobistej	Ideologie wolności osobistej przeważają nad ideologiami równości
W społeczeństwie najważniejsza jest harmonia i zgoda	Samorealizacja jest najważniejszym celem każdej jednostki

liberalizm a komunitaryzm

- ❑ **LIBERALIZM** – koncepcja teoretyczna i postawa światopoglądowa oparta na indywidualistycznej koncepcji człowieka i społeczeństwa, głosząca, że wolność i nieskrępowana przymusem politycznym działalność jednostek mają wartość nadrzędną i są najpewniejszym źródłem postępu we wszystkich sferach życia zbiorowego
w ekonomii: doktryna głosząca wolność gospodarowania, wywodząca się z idei leseferyzmu, czyli koncepcji głoszącej gospodarkę wolnokonkurencyjną, opartą na idei swobodnego działania praw ekonomicznych
- ❑ **KOMUNITARYZM** – pogląd głoszący, że tożsamość jednostki jest pochodną tradycji, przyswajanych przez nią w toku socjalizacji, i funkcji społecznych, jakie pełni; w odróżnieniu od liberalizmu, kładzie nacisk nie tyle na niezależność i prawa jednostki, ile na jej związki i obowiązki społeczne, a także wspólne wartości, które są niezbędne do przetrwania społeczeństwa; zatem to, kim jesteśmy, zależy nie tylko od nas, nie jest jedynie kwestią indywidualnego wyboru, jak twierdzą liberałowie, ale jest uwarunkowane wielością związków łączących nas z innymi członkami wspólnoty

solidaryzm

- ❑ kierunek społeczno-polityczny powstały w II połowie XIX wieku, głoszący naturalną wspólnotę interesów różnych grup i warstw społecznych w państwie, niezależną od ich statusu ekonomicznego lub zawodowego i związanych z nimi różnic interesów
- ❑ stoi w opozycji do liberalizmu, któremu zarzuca przekładanie jednostki i jej dobra nad interesy społeczeństwa jako całości
- ❑ elementy solidaryzmu obecne są w chrześcijańskiej nauce społecznej

20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych

- ❑ Kategoria I: Równość szans i dostęp do zatrudnienia
  1. Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie
  2. Równouprawnienie płci
  3. Równe szanse
  4. Aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia
- ❑ Kategoria II: Uczciwe warunki pracy
  5. Bezpieczne i elastyczne zatrudnienie
  6. Wynagrodzenia
  7. Informacje o warunkach zatrudnienia i ochrona w przypadku zwolnień
  8. Dialog społeczny i społeczne zaangażowanie pracowników
  9. Równowaga między życiem zawodowym a prywatnym
  10. Zdrowe, bezpieczne i dobrze dostosowane środowisko pracy oraz ochrona danych
- ❑ Kategoria III: Ochrona socjalna i włączenie społeczne
  11. Opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci
  12. Ochrona socjalna
  13. Świadczenia dla bezrobotnych
  14. Minimalny dochód
  15. Świadczenia emerytalne i renty
  16. Ochrona zdrowia
  17. Integracja osób z niepełnosprawnościami
  18. Opieka długoterminowa
  19. Mieszkania i pomoc dla bezdomnych
  20. Dostęp do podstawowych usług

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_pl

